

Datum: 7 oktober 2024

1. Welkom en opening door de voorzitter

De voorzitter heet de leden welkom.

2. Vaststelling agenda

De agenda wordt zonder wijzigingen vastgesteld.

3. Actiepunten

Wordt schriftelijk afgehandeld.

4. Productiviteit: Indicatoren vanuit bedrijvendata

Toelichting van het onderwerp

De aanpak en eerste resultaten wordt toegelicht van recent onderzoek om macro-economische productiviteitsontwikkelingen te beschouwen vanuit microdata over bedrijven. Op basis van de beschikbare microdataset kan bijvoorbeeld per sector de verhouding tussen de meest productieve bedrijven en de minst productieve bedrijven bepaald worden en kan geanalyseerd worden hoe de samenstelling van de groep productiefste koplopers in de tijd verandert. Resultaten zijn te vinden in het [National Productivity Board 2023 annual report](#). De ambitie is om de bedrijvendataset te blijven actualiseren en te verbinden aan structurele publicatie van indicatoren die het microperspectief op productiviteit weergeven. Op 25 oktober wordt een update van de groeirekeningen verwacht en op 16 oktober een achtergrondartikel bij de recente Nederlandse arbeidsproductiviteitsgroei.

Adviesvragen aan de raad zijn:

- Wat is het perspectief van de raad op de relevantie van de voorgestelde statistische informatie vanuit bedrijfseconomisch perspectief?
- Welke aspecten zijn mogelijk interessant om door te ontwikkelen?
- Hoe ziet de raad de rol van het CBS en de mogelijkheden voor interactie met andere kennisinstituten?

Opmerkingen van leden

Productiviteit is voor de raad een belangrijk maatschappelijk onderwerp dat de aandacht van het CBS verdient. In het Regeerprogramma is een productiviteitsagenda aangekondigd. In dat kader wordt momenteel door het ministerie van EZ ook gekeken naar hoe de kennis over productiviteit(sgroei) in Nederland versterkt kan worden. De vragen en aandachtspunten bij de presentatie zijn als volgt:

- In hoeverre zijn de 'klassieke' verklaringen voor productiviteitsverschillen meegenomen in deze analyse als de omvang van bedrijven en de productiefactoren kapitaal, arbeid, energie en verbruik van goederen en diensten?

In de dataset is deze informatie beschikbaar met een grotere dekking dan in eerder onderzoek met CBS-bedrijvendata. Schattingen van "total factor productivity" zijn al beschikbaar in de

dataset. Ook aanvullende bedrijfskenmerken zijn voor een deel opgenomen en de dataset kan verder worden gecombineerd met andere CBS data.

- In hoeverre sluiten de opgehoogde cijfers uit deze analyse aan op de macro-totalen? Er zijn conceptuele verschillen tussen de macro-totalen en de bedrijventotalen (ZZP-ers, wijze van bepalen output). De resultaten uit dit onderzoek, sluiten aan op de bedrijfseconomische statistieken.

- Is er ook gekeken naar de ontwikkeling van productiviteit bij de semi-publieke sector? Voor de berekening van productiviteit is gekeken naar de ontwikkeling van de toegevoegde waarde. Dat heeft tot gevolg dat met dit type analyse alleen de marktsector beschouwd kan worden. Analyse van de ontwikkeling van de productiviteit van de semi-publieke sector vereist data die niet eenvoudig voorhanden is.

- Bij de UvA begint een promovendus aan het onderwerp 'productiviteitsmeting'. Er zal contact gelegd worden tussen het CBS en de promovendus.

- De vragen die rond het thema 'productiviteit' momenteel spelen zijn:
 - Compliance economics: Bedrijven zijn steeds meer bezig met het voldoen aan regulering. In hoeverre dit van invloed is op de productiviteit?
 - Klimaatmaatregelen: Meer normeren en beprijzen of juist de bedrijven maatwerk laten bieden, wat leidt tot de hoogste productiviteit?
 - Effect van productiviteitswinsten: zorgen deze voor stijgende lonen of stijgende winsten (mark-ups)?
 - De relatie met marktconcentratie en met bedrijvendynamiek: Wat is de reden dat een koploper zijn positie handhaaft? Komt dit doordat grote bedrijven de interessantste bedrijven overnemen? Ligt dit aan het gemak van financiering?

- In hoeverre sluit deze dataset en deze analyse aan op Europese of wereldwijde initiatieven?

De door de OECD en het 'Competitiveness Research Network' (CompNet) worden productiviteitsgegevens op micro niveau geanalyseerd. In de VS worden er 'Dispersion Statistics on Productivity' gemaakt. Binnen het Europees Statistisch programma zijn geen verplichtingen rond bedrijfsmicrodata op het gebied van productiviteit.

5. Klimaatstatistieken: Ontwikkeling klimaatrekeningen CBS en klimaatdata

- Adviesvraag: Zijn we op de goede weg en zijn er nog specifieke gebruikersbehoeften waar we in de ontwikkeling van de klimaatrekeningen en -statistieken rekening mee kunnen houden?

Duurzaamheidsstatistieken

Toelichting van het onderwerp

Binnen het Europees Stelsel van Centrale Banken wordt gewerkt aan statistische indicatoren op het terrein van duurzaamheid. DNB participeert in het Europese werk en het werk is tevens onderdeel van de *Sustainable Finance Strategy* van DNB. De statistieken bevatten indicatoren op het terrein van:

- Groene obligaties
- Financiering van koolstofemissies
- Blootstelling van financiële instellingen aan fysieke risico's

De eerste statistieken zijn in 2023, door zowel de ECB als DNB, gepubliceerd en worden sindsdien verder ontwikkeld, verbeterd en verrijkt. Voorjaar 2024 was de 2^e release, en de resultaten hieruit worden gepresenteerd.

Opmerkingen van leden

- Is er ook onderzoek gedaan naar de oorzaak van bepaalde ontwikkelingen die je waarneemt?

Dit is nog niet gedaan. Een aantal voor de hand liggende oorzaken kunnen al wel genoemd worden zoals de stijging in groene obligaties door de grote aandacht hiervoor.

- Worden naast de fysieke risico's ook de risico's van de transitie meegenomen?

De transitie risico's, risico's die voortvloeien uit een transitie naar een klimaat-neutrale economie worden gemeten via de blootstelling aan koolstofemissies in de portefeuilles van financiële instellingen.

- Wat zijn de belangrijkste onzekerheden in de dataset?

De data zoals die nu verzameld is heeft nog een enigszins experimenteel karakter. De indicatoren worden opgesteld op basis van verschillende datasets met ieder hun eigen uitdagingen. De ontwikkelde indicatoren worden wel steeds volwassener. Eén van de belangrijkste verbeteringen op dit moment zou zijn het verkrijgen van informatie over de exacte locatie van bedrijven om fysieke risico's beter te kunnen inschatten.

- Hoe gaat de data beschikbaar gesteld worden?

De data is op de website beschikbaar in de vorm van hoog-over aggregaten. Hoewel er ook gedetailleerde lening-per-lening data bestaat, die intern door DNB en in Europa gebruikt wordt, kan die niet volledig openbaar worden gemaakt vanwege vertrouwelijke elementen. DNB staat echter open voor de mogelijkheid om meer data te delen, binnen de randvoorwaarde van vertrouwelijkheid, maar benadrukt dat het ingewikkeld is en veel expertise vereist om de gegevens goed te kunnen interpreteren.

Klimaatmitigatie en overheidsfinanciën

Toelichting van het onderwerp

Ten eerste heeft het CBS een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het in beeld brengen van de kosten en opbrengsten van de overheid in relatie tot klimaatmitigatie, dus gericht op het verminderen van klimaatverandering. Dit heeft geresulteerd in een eerste voorlopige versie van een Klimaatrekening Overheid. Hierin wordt uitgegaan van concepten en definities uit het

System of National Accounts en het System of Environmental-Economic Accounting. Op basis hiervan kunnen de herkomst en de bestemming van overheidsmiddelen die gerelateerd zijn aan klimaatmitigatie uitgesplitst worden naar de vijf sectoren (huishoudens, overheid, financiële instellingen, niet financiële instellingen en buitenland)

Een belangrijke uitdaging is de diversiteit aan definities op het gebied van klimaatmitigatie en de samenhang tussen verschillende classificatiesystemen. Het gebruik van uiteenlopende definities door organisaties zoals de UNFCCC, IMF, Eurostat, het Ministerie van EZK en de Algemene Rekenkamer zorgt voor verwarring en een gebrek aan uniformiteit bij het rapporteren over klimaatmaatregelen. Een tweede uitdaging is de afstemming tussen COFOG (Classificatie van de Overheidsfuncties) en CEP (Classification of Environmental Purposes) bij het in kaart brengen van klimaatmitigatie gerelateerde uitgaven van de overheid.

Ten tweede is een eerste dataset samengesteld voor de 'Effective Carbon Rate' (ECR): de totale prijs die wordt betaald voor de uitstoot van CO₂ onder andere via de accijns op brandstoffen, de energiebelasting op aardgas en de uitgaven aan emissierechten. De prijs die in Nederland betaald wordt voor de emissie van een ton CO₂ varieert van -50 euro tot bijna 300 euro. Daarnaast in de periode 2015 op 2022 een groter aandeel van de CO₂ uitstoot belast en wordt er dus minder 'gratis' CO₂ is uitgestoten. De ECR wordt mogelijk een Europese statistiek. Een nieuwsbericht en onderzoeksrapport over ECRs zullen op 10 oktober door het CBS worden gepubliceerd.

Vragen aan de raad:

- Zijn beide onderzoeken nuttig en leiden deze tot bruikbare statistieken in beleid en onderzoek?
- Zo ja, zien jullie verbeteringen of zaken die om (extra) aandacht vragen?
- Hoe kunnen wij de samenwerking met jullie, indien wenselijk, verbeteren?

Opmerkingen van leden

- Er is, zowel vanuit beleidsperspectief als vanuit de academische wereld, veel belangstelling voor data op dit onderwerp. Bij het ontwikkelen van klimaatrekeningen is het cruciaal om goed te letten op de internationale vergelijkbaarheid van statistieken. Contactgegevens van relevante onderzoekers aan de UvA zullen worden gedeeld om samenwerking te faciliteren.
- In hoeverre geeft de gepresenteerde ECR data voor Nederland een ander beeld dan voor andere Europese landen?

Er zijn veel landen in de wereld waarin fossiele brandstoffen nog niet geprijsd zijn, of zelfs gesubsidieerd worden.

- In hoeverre zijn de kosten en opbrengsten voor de overheid van adaptatie maatregelen binnen de scope van de klimaatrekening?

Deze zijn op dit moment buiten scope geplaatst. Opgemerkt wordt dat het in de Nederlandse situatie lastig zal zijn om onderscheid te maken tussen, bijvoorbeeld, normale dijkversterkingsmaatregelen en maatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

- Wat is de rol van het CBS bij het maken en analyseren van deze cijfers in vergelijking tot, bijvoorbeeld, het PBL?

Het CBS doet onderzoek naar ECRs in het kader van een Eurostat grant en de mogelijke toekomstige statistische verplichtingen die hieruit volgen. Er zijn verschillen in aanpak en sommige daarvan worden in beeld gebracht in het onderzoeksrapport van het CBS. Daarnaast is er contact met PBL over de wederzijdse werkzaamheden op dit terrein.

- Extra aandacht vraagt, in de ogen van de raad, de wijze van presenteren van de uitkomsten. Door bijvoorbeeld kosten en opbrengsten naast elkaar te presenteren, kan je impliceren dat deze twee gelijk zouden moeten zijn.

Op basis van de tentatieve uitkomsten kan worden geconcludeerd dat de klimaatmitigatie gerelateerde inkomsten in omvang groter zijn dan de uitgaven. Het is geenszins de intentie van het CBS om te beweren dat beiden in evenwicht zouden moeten zijn.

6. Vernieuwing StatLine

Het CBS gaat StatLine vernieuwen met als doel de toegang tot de CBS data te vergroten zoals toegelicht is in het CBS meerjarenprogramma 2024-2028, Strategisch doel 2. Dit zal gebeuren door de StatLine suite te vervangen door de .Stat suite. De .Stat suite (met als onderliggende datastandaard SDMX) wordt wereldwijd gebruikt door nationale statistische bureaus en andere internationale instanties zoals de OECD.

Door het in gebruik nemen van de .Stat suite zal data die het CBS publiceert integraal gaan voldoen aan de internationale standaard voor data uitwisseling: SDMX. Het CBS heeft al ruime ervaring met het gebruik van deze standaard door bijvoorbeeld het aanleveren van data in SDMX-formaat aan de Europese Commissie/Eurostat.

De tijdlijn voor de vervanging van StatLine is dat in het derde kwartaal van 2025 alle bestaande StatLine tabellen via de nieuwe programmatuur toegankelijk is en nieuwe tabellen alleen nog via het vernieuwde StatLine ter beschikking wordt gesteld. Eind 2025 zal het huidige StatLine uitgezet worden.

De gevolgen voor de gebruiker zijn:

–Statline app wordt .Stat Data Explorer

–Statline OData API wordt .Stat SDMX API

–Door SDMX en hermodelleren andere opbouw tabellen. Dit zal deels na 2025 plaatsvinden.

–Betere vindbaarheid van data via cbs.nl

Opmerkingen van leden

- De voorgestelde nieuwe versie van Statline zien we als een positieve ontwikkeling. SDMX is een standaard die overeenkomt met veel andere partijen.
- In hoeverre is er al zicht op het risico dat het systeem erg traag gaat worden na de vernieuwing? Bijvoorbeeld het OECD systeem is erg traag.

Dit is onderwerp van aandacht. Er worden performance- en loadtests uitgevoerd om ervoor te zorgen dat performance van het systeem geen probleem gaat zijn.

- Wat kan het oude systeem wel dat het nieuwe systeem niet kan?

Voor zover we het nu kunnen beoordelen neemt het nieuwe systeem alle functionaliteit van het oude systeem over, plus dat er met name op het terrein van vergelijkbaarheid van data functionaliteit bij komt.

- De raad geeft aan dat het belangrijk is dat gebruikers zich kunnen voorbereiden op de nieuwe omgeving en dat er een overgangperiode komt waarin beide systemen parallel draaien. Voor DNB is het bijvoorbeeld belangrijk dat hun datafetcher kan blijven functioneren tijdens de overgangperiode en dat tijdig duidelijk is welke aanpassingen nodig zijn voor de nieuwe Statline versie. Dat vergt ook een ruime duur van de overgangperiode
- Er is behoefte aan extra hulp op de volgende gebieden:
 - indien beschikbaar zouden we graag wat uitgebreidere documentatie ontvangen, t.b.v. de voorbereiding bij de gebruikers in onze organisatie.
 - Ook is het belangrijk om op de hoogte gehouden te worden van de planning.
 - Komt er extra hulp voor API gebruikers? Wat worden bijvoorbeeld de nieuwe tabelnummers?
 - Verder vragen we ons af of de SDMX-JSON standaard ondersteund gaat worden. In vergelijking met de huidige API zou het makkelijker moeten worden om onderliggende codes voor bepaalde waarden te achterhalen.
 - Het kan nuttig zijn om contact te hebben om specifieke en deels technische zaken te bespreken.

De genoemde vragen zullen meegenomen worden in het programma 'Vernieuwing StatLine'. De volgende gebruikersraad zal het onderwerp 'Vernieuwing StatLine' weer op de agenda staan en zal er naar verwachting ook een eerste demonstratie gegeven kunnen worden.

Tot slot zijn er enige zorgen over het voornemen om eerst over zoveel mogelijk geautomatiseerd over te gaan op SDMX, en daarna geleidelijk de reeksen waar nodig kwalitatief te verbeteren. Dat kan praktisch gezien tot verstoringen leiden in productie- en modelprocessen van (groot)gebruikers.

Gebruikers van open data zijn niet goed door ons te identificeren en daardoor kunnen we ook niet actief met ze communiceren over de aanstaande verandering. Mochten de raadsleden grote gebruikers kennen van Odata, dan horen we dat graag.

7. Mededelingen

- DNB: nieuwe API beschikbaar

DNB heeft sinds enkele maanden een API voor statistiektabellen beschikbaar die iedereen kan aanroepen. Deze bevat op dit moment de meest gebruikte tabellen. De komende tijd worden hier meer tabellen aan toegevoegd.

- DNB: financiering MKB pilot

Er is een grote vraag in Nederland naar statistische informatie over financiering van MKB en toegang tot krediet. DNB heeft veel verzoeken gekregen om deze statistieken te gaan maken. Ook stond dit onderwerp in het meerjarenprogramma van DNB Statistiek opgenomen. DNB heeft op dit moment echter de resources niet beschikbaar om dit werk uit te voeren te doen bovenop het bestaande statistische werkprogramma, waarvan een groot deel voortkomt uit verplichtingen vanuit bestaande regelgeving.

- CBS: Gerard Eding is per 1 oktober geen directeur Nationale Rekeningen meer, maar is programmadirecteur Vernieuwing StatLine. Hij wordt opgevolgd door Ellen van Berkel die zijn plaats in de gebruikersraad gaat overnemen.

8. Rondvraag en sluiting

Actiepunten

#	Agenda-punt	Omschrijving	Actiepunthouder
3	GR28-2	Tijdens de stakeholderbijeenkomst over de resultaten van de benchmarkrevisie zal de gekozen aanpak voor communicatie getoetst worden en besproken worden hoe de accenten eventueel (ver)gelegd moeten worden.	Directeur CBS-ENR
4	GR28-3	Agenderen revisie SNA, BPM en hieraan gerelateerde handboeken.	Secretaris GR-MES